УДК 330.341 https://doi.org/10.33271/ebdut/92.239

СТРУКТУРА РИНКУ ТА МОТИВАЦІЯ КОМПАНІЙ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О. Є. Ржавін, аспірант, ae4177hb@gmail.com,
orcid.org/0009-0003-6582-7922, НТУ «Дніпровська політехніка»

Методологія дослідження. Дослідження, представлене у статті, спрямоване на формування концептуального підґрунтя для встановлення взаємозв'язку між структурою ринку і інноваційною активністю підприємств. Його інформаційною базою послугували роботи видатних представників теорії галузевих ринків, а також нової індустріальної організації. За рахунок застосування методу історичного і логічного розглянуто генезис уявлень про взаємодію монополії і конкуренції в інноваційному процесі. Функціональний аналіз дозволив визначити взаємозв'язок між прибутковістю і інтенсивністю інноваційної діяльності фірм.

Результати. У статті представлено еволюцію поглядів економістів на взаємозв'язок між типом ринкових структур і зацікавленістю діючих в їхніх межах компаній здійснювати інноваційну діяльність. Встановлено, що переважна більшість робіт з цієї сфери відтворює прагнення авторів емпірично підтвердити гіпотезу Й. Шумпетера про те, що не досконала конкуренція, а фірми з певним ступенем ринкової влади є провідниками науково-технічного прогресу. Здійснено порівняння отриманих результатів і зроблено висновок про неоднозначність, а іноді й суперечність аргументації на користь того, що тільки структури недосконалої конкуренції є більш схильними до провадження інноваційної діяльності.

Новизна. Сформовано уявлення про те, що існуючі дослідження структури ринку та інновацій виявили складний взаємозв'язок між цими феноменами і продемонстрували відсутність одностайності в емпіричних доказах цієї залежності. Теоретичні розвідки у царині досліджень концентрації ринків та інноваційної активності фірм виявили відсутність статичності у впливовості ринкової влади на інновації. Продемонстровано, що такий вплив має динамічну природу і є різним для різних рівнів конкуренції і концентрація ринків.

Практична значущість. Результати дослідження можуть послугувати теоретичним підґрунтям для прийняття більш виважених управлінських рішень у сфері інвестиційно-інноваційної діяльності фірм, а також антимонопольних органів, які регулюють рівні концентрації національних галузевих ринків.

Ключові слова: ринкова структура, ринкова влада, концентрація ринків, інноваційна діяльність, інноваційна конкуренція.

Постановка проблеми. В сучасних умовах соціально-економічного розвитку, коли обмеженість ресурсів вимагає пошуку альтернативних факторів розвитку виробництва, інновації стають чи не єдиним джерелом формування конкурентних переваг підприємницьких структур. Більше того, вони слугують основою економічного зростання усієї національної економіки та забезпечують конкурентні позиції країни у міжнародному просторі. Значення, якого набувають інновації для економіки, викликає увагу науковців до проблем інноваційного розвитку, а також чинників, які його активізують. Однак, незважаючи на значний доробок у цій царині економічної науки, не можна вести мову про вирішення проблем, які все ще мають місце в інноваційній сфері.

Усвідомлення важливості інновацій для успішної діяльності бізнесу, інвестування в інноваційні процеси підприємства не є достатньою умовою для його перетворення на інноваційну компанію. Останнє вимагає розуміння самого характеру інноваційної

© 2025. O. Ye. Rzhavin. Published by Dnipro University of Technology on behalf of Economics bulletin of the Dnipro University of Technology. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (http: // creativecommons.org/licenses/by/4,0/), which permits unrestricted reuse, distribution and reproduction in any medium provided the original work is property cited.

діяльності, яка кардинальним чином змінилася в умовах розгортання нової техніко-технологічної парадигми. Це стає можливим за рахунок зміни теоретико-методологічних підходів і розгляду інноваційної діяльності як такої, що породжується полісистемною організацією суспільства і є результатом взаємодії економічних суб'єктів у її межах [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній науці приділяється велика увага інноваціям, інноваційній діяльності та загалом інноваційному розвитку. Однак роботи українських дослідників, які присвячені цим питанням, у своїй переважній більшості відображають макроекономічний рівень розвитку економіки або включають проблеми інновацій у більш широкий контекст технологічного розвитку глобальної економіки. Однак такий фокус досліджень залишає поза увагою важливу складову інноваційної діяльності, а саме її мікроекономічну природу. Інновації є результатом діяльності науковців, винахідників, інвесторів і фірм, які безпосередньо впроваджують новації у виробничий процес і комерціалізують їх у ринковому просторі. Саме тому важливо розуміти, як нові ідеї та технології видозмінюють конкуренцію і монополію, а також як самі ринкові структури впливають на інноваційну активність підприємств.

Серед вітчизняних науковців такі дослідження проводять: А. Ігнатюк [2], А. Герасименко [3]. Близькими до цієї тематики є роботи: Г. Филюк [4], В. Лагутіна [5], Л. Ковчуги [6] та інших. У цих працях мова йде про існування залежності між типами конкуренції і інноваціями, однак не акцентується увага на суперечливості цих процесів. Особливо це важливо для розуміння сучасних форм конкурентної боротьби, які формуються у взаємодії економічних суб'єктів у межах глобальної економіки. Як зазначає Л. Ковчуга, інноваційна конкуренція не завждивідповідає критеріям ефективності, адже, забезпечуючи суспільний економічний розвиток, джерела збагачення вона перерозподіляє в інтересах великих корпорацій. Внаслідок цього відбуваються зміни ринкових часток галузевих і міжгалузевих компаній, змінюється суб'єктна структура ринкової влади, середні компанії стикаються з новими неочікуваними тисками з боку монополій, що може перевищувати (і частіше перевищує) розумно припустимий рівень [6, с.127]. Дослідження цих проблем ставить питання про методологічні підходи та теоретичне підґрунтя дослідження.

Формулювання мети статті. Метою даного дослідження є створення концептуального підґрунтя для встановлення взаємозв'язку між структурою ринку й інноваційною активністю підприємств, визначення ролі динамічної конкуренції у продукуванні інновацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Довготривалий час інноваційна діяльність розглядалася науковцями як лінійний процес. Вважалося, що найбільш важливою складовою інноваційного процесу є продукування наукових відкриттів, передусім у сфері технологій, які у подальшому формували основу інновацій у виробничих процесах і слугували потужним фактором нарощування стабільних темпів економічного зростання.

У лінійному інноваційному процесі виокремлювались чотири послідовні фази: фундаментальні та прикладні дослідження, виробництво, комерціалізація. Домінуючою тезою, на якій ґрунтувалися моделі економічного зростання з ендогенним технічним прогресом і яка слугувала основою інноваційної політики окремих підприємств і держави, було твердження про необхідність першочергового нарощування інвестицій у наукові дослідження і розробки. Вважалося, що за рахунок цього буде зростати обсяг інноваційних технологій і товарів, а отже, і відбуватися пришвидшення темпів економічного зростання.

Саме за таким принципом будувалися інноваційні стратегії провідних країн у 60–70-х рр. XX століття.. Держава за рахунок бюджетних коштів здійснювала інвестування фундаментальної і частково прикладної науки, а фірми зосереджувалися на упровадженні нововведень у виробничий процес і комерціалізації інновацій. Однак у цій моделі повністю ігноруються ринкові механізми і стимули, що спонукають економічних суб'єктів до інноваційної діяльності. Лінійна модель розглядає ринок виключно у

якості споживача результатів інноваційної діяльності виробництва і не бере до уваги імпульси, які ним детермінуються. У подальшому виявилось, що інновації вимагали взаємодії не лише з агентами всередині фірми, але й з іншими учасниками економічних процесів. Тому в наступне десятиліття традиційний лінійний підхід було замінено на нові моделі, які пов'язали між собою бізнес і ринок [7]. Таким чином, на передній план вийшла проблема дослідження ринкових стимулів до інноваційної діяльності.

Про такі стимули вів мову ще на початку XX ст. фундатор інноваційної теорії, австрійський економіст Й. Шумпетер. У своїй фундаментальній роботі «Теорія економічного розвитку» вчений спочатку виокремив риси підприємця-новатора, а потім показав, як бізнесмени, що відзначаються творчістю, прагненням чогось нового, жагою до перемоги рухають уперед технічний прогрес. Упроваджуючи нововведення на своїх підприємствах цей тип економічних суб'єктів надає поштовх розгортанню процесу «творчого руйнування» певної галузі.

За словами самого Й. Шумпетера останній є процесом промислової мутації, який безупинно революціонізує економічну структуру зсередини, невпинно знищуючи стару і невпинно створюючи нову. У межах фірм народжуються інновації. Ринкова кон'юнктура у кожен момент часу надає певні можливості для максимізації прибутку. І коли у фірм не залишається варіантів для забезпечення прибутковості бізнесу традиційним способом, вони використовують для цього інновації. У подальшому інноваційні фірми входять до інших галузей і витісняють звідти тих, хто використовує застарілі техніку й технологію [8, с.83]. Конкурентно-турбулентне середовище надає підприємницьким фірмам можливість постійно порушувати встановлений ринковий порядок, що має наслідком безперервний потік інновацій. У такий спосіб відбувається «розширення» галузей, оскільки інноваційна база постійно зростає за рахунок приходу нових інноваторів і відбувається ерозія позицій існуючих фірм.

У своїй більш пізній роботі «Капіталізм, соціалізм, демократія» Й. Шумпетер продемонстрував, що інноваційна діяльність притаманна і ринковим структурам, які характеризуються наявністю у фірм монопольної влади. Великі компанії створюють підрозділи R&D, проводять наукові дослідження на систематичній основі і перетворюють нововведення на інновації. Завдяки наявності ринкової влади і високим вхідним бар'єрам вони утримують значні частки ринку, що дозволяє їм концентрувати фінансові ресурси та накопичений запас знань в конкретних технологічних сферах на інноваційних напрямках. Якщо на конкурентних ринках стимулом до інноваційної діяльності є отримання перемоги у конкурентній боротьбі, то на ринках недосконалої конкуренції – збереження своєї влади над ринком і утриманням такої його частки, яка дозволяє цю владу реалізувати [9]. Отже, основним стимулом для інноваційної діяльності підприємницьких структур є максимізація прибутків за рахунок отримання інноваційної ренти. І саме ринок сигналізує про наявність таких можливостей.

Двадцять років поспіль, розглядаючи стимули до інновацій за умов конкуренції і монополії, К. Ерроу спростував твердження Й. Шумпетера та його послідовників щодо ефективності монополізованих ринків стимулювати інновації. Вчений виявив, що успішна інновація за однакових стартових умов попиту і функцій витрат приносить набагато більшу вигоду саме конкурентній фірмі, а не монополії. Це твердження базувалося на аналізі доходів і витрат за різних моделей ринкової конкуренції. К. Ерроу виходив з того, що конкурентна фірма не отримує до інновації економічного прибутку. Успішна інновація може стати для такої фірми фактором зниження витрат виробництва і дозволить максимізувати прибуток. Більше того, низькі витрати створюють підґрунтя для зниження ціни, заохочення споживачів купувати інноваційний продукт, збільшувати свою ринкову частку і у такий спосіб поступово набувати ринкової влади у відповідному сегменті ринку. Монополія і без нововведень має суттєві надприбутки, а тому має невеликі стимули до новаторства. Таким чином, для конкурентної фірми будь який рівень прибутковості буде виступати мотивом для інноваційної діяльності, у той час як для монополії – тільки той, який пе-

ревищить рівень доходу, який вона вже має [10, с.619]. Звідси слідувало, що чим більшою є ринкова влада, тим меншими є стимули до інновацій.

Ці суперечливі твердження зазнали емпіричної перевірки у 70-х роках ХХ сторіччя. Американський економіст Ф. Шерер показав, що зв'язок між рівнем концентрації ринків та інноваційною активністю підприємств характеризується не лінійною, а більш складною залежністю. Вченим було сформовано вибірку із 448 фірм із п'ятиста найбільших промислових компаній, які функціонували в США у 1955 році і належали до 48 галузей промисловості, переважно з хімічної, машинобудівної та електротехнічної. На цій статистичній базі було проведено регресію між інтенсивністю зайнятості в НДДКР як мірою інновацій та концентрацією ринків. У результаті було виявлено, що зайнятість у НДДКР зростала разом із концентрацією галузі (розрахованою як коефіцієнт концентрації для чотирьох фірм) і, досягнувши 55% починала зменшуватися для більш високих коефіцієнтів концентрації. Таким чином, Ф. Шерер віднайшов докази для перевернутого співвідношення між інноваціями і концентрацією галузі, а саме перевернуту U-подібну форму кривої [11].

У 1984 році науковець розширив вибірку і провів просту регресію витрат на дослідження та розробки на продажі для 196 галузей. У результаті було отримано дані, які свідчили, що інтенсивність НДДКР зростала разом з продажами у 20,4% галузей і зменшувалася тільки для 8,2% галузей. У всіх інших випадках розмірний коефіцієнт не був статистично значущим. Ф. Шерер також провів регресії з кількістю патентів як залежною змінною. Під час цієї роботи було виявлено, що кількість патентів зростала більш ніж пропорційно продажам у 11,3% галузей промисловості і менше ніж пропорційно у 15,3% галузей. Отже, загальна картина свідчила про вплив масштабу на інноваційну діяльність. Ці результати Ф. Шерер розглядав як додатковий доказ гіпотези Й. Шумпетера.

Проводячи емпіричні дослідження у цьому напрямку науковці згодом зустрілися з певними суперечностями. Більшість регресій підтверджувала закономірності, отримані Ф. Шерером та іншими авторами, однак дані для технологічно нових сфер промисловості не завжди надавали аналогічні результати. Аналіз наукової літератури того часу дозволив зробити висновки, що «стандартна перевірена гіпотеза полягає в тому, що діяльність у сфері науково-технічного прогресу зростає разом із монопольною владою. Ця гіпотеза не знайшла достатнього емпіричного підтвердження, що потребує подальшого пошуку зв'язку між монопольною владою або розміром фірми і інноваціями» [12].

Американські дослідники М. Камієн і Н. Шварц пов'язали існуючі проблеми з недостатністю теоретичного фундаменту, вказавши, що: «Дослідження економіки технічного прогресу мають суттєві недоліки: багато емпіричних досліджень інновацій здебільшого керуються наявністю даних, а не концептуальними рамками» [13, с.392]. Прагнення вирішити цю проблему спонукало Камієна і Н. Шварц побудувати теоретичні моделі для дослідження елементів ринкової структури, яка могла вплинути на науково-дослідну діяльність. Основним їх результатом стали твердження, що:

– поточна прибутковість компанії може затримати інновації, оскільки фірми не зацікавлені виводити на ринок продукт, який знищує їхній існуючий асортимент і, відповідно, доходи від його реалізації;

– пост-інноваційна прибутковість, навпаки, покращує науково-дослідну діяльність фірми. Втрати, які починає нести фірма після того, як конкурент здійснить успішні інновації, будуть стимулювати науково-дослідну діяльність;

– «проміжна» інтенсивність суперництва за отримання нового продукту є найкращою для інноваційної діяльності в економіці [Там само, с.398].

Інтенсивне суперництво передбачає, що після того, як одна фірма впровадила інновації, наслідування нововведень іншими невдовзі припинить привілейоване становище новатора. Натомість слабке суперництво не передбачає загроз і у цьому випадку впровадження інновацій для фірм є дуже слабким стимулом. М. Камієн і Н. Шварц приходять до висновку, що в обох цих випадках зацікавленість фірм у реалізації

інноваційної діяльності буде набагато меншим, ніж у випадку проміжного рівня суперництва.

Емпірична перевірка цієї гіпотези показала, що рівень суперництва далеко не завжди співпадає з рівнем концентрації. Навпаки виявилось, що багато конкурентів, які знаходяться за межами галузі і які не впливають на її концентрацію, можуть займатися науково-дослідною діяльністю. За таких умов коефіцієнт концентрації буде низьким, тоді як рівень небезпеки втратити домінуюче становище за рахунок появи замінників традиційного продукту в суміжних галузях – високим.

Ці ідеї заклали теоретичне підґрунтя для розгляду не тільки залежності інновацій від типу ринкової структури, але й оберненого процесу – впливу самих інновацій на ринок і зміну його конфігурації. П. Дасгупта і Дж. Стігліц у своїй роботі «Ринкова структура і природа інноваційної активності» показали, що при досягненні короткострокової ринкової рівноваги витрати на дослідження та розробки кожної фірми обернено пропорційні числу фірм, що діють на ринку. У міру того як число фірм-інноваторів зростає, кожна фірма витрачає все менше і менше коштів на інноваційну діяльність, що викликає зростання середніх витрат [14]. Посилення конкуренції веде до того, що виробляється більший обсяг випуску, але з вищими витратами. У довгостроковому періоді за умови вільного входу-виходу фірм, рівень інноваційних витрат визначає оптимальне число фірм, що діють на ринку, а, отже, і рівень конкуренції на ньому.

Отже, якщо існують бар'єри для входу (які захищають положення монополіста), а також наявний ризик невдалого інвестування у дослідження та розробки, то це призводить до того, що чистий монополіст не буде мати достатнього стимулу до інновацій. Конкурентні ринки, на думку П. Дасгупти і Дж. Стігліца, навпаки, спонукають фірми брати участь в інноваційних проєктах так як перша фірма, яка досягла успіху, отримує найбільшу винагороду за інновації. Зрештою, хоча вищий рівень конкурентоспроможності й спонукає більше фірм йти на ризик у виконанні НДДКР, у подальшому ризики зростають ще більше і супутній тиск конкуренції залишить на ринку тільки ті фірми, які фінансово спроможні здійснювати інновації. Це призводить до зниження інтенсивності НДДКР. У подальшому Кохен і Левінталь, підсумовуючи п'ятдесят років емпіричіних досліджень інновацій виявили, що численні емпіричні дослідження все ж таки демонструють позитивний зв'язок між концентрацією ринку та інноваціями, виміряними з огляду витрат на НДДКР.

Таким чином, дослідження, які велися в теорії галузевих ринків, дозволили встановити різний вплив ринкової влади і конкуренції на інновації. На нашу думку, він не є однозначним, оскільки у результаті взаємодій зазнають змін як напрямки економічної діяльності фірм, що формуються під впливом конкуренції, так і самі ринкові структури, набуваючи ознак то більшої конкуренції, то більшої монополії. Ця діалектика також відчуває впливу з боку типу інновацій, які за рівнем новизни можуть бути поліпшуючими і радикальними. Перші не витісняють остаточно з ринку існуючий продукт (принаймні на певний період згідно з його життєвим циклом) і спрямовані на його поступове вдосконалення. Радикальні інновації, навпаки, роблять цей продукт застарілим і непотрібним споживачу [15].

З цих причин якщо на ринок виходить конкурент з удосконаленим продуктом, компанії з високою ринковою владою вдається зберегти своє монопольне становище. Тому у зрілих фірм в галузі виявляється більш сильна мотивація до здійснення НДДКР, спрямовані на поступові удосконалення. У випадку появи радикально нового продукту конкурент використовує патентний захист і відтісняє монополіста, перебираючи на себе можливості максимізації прибутку. За таких умов більшу мотивацію до нововведень мають фірми конкурентного оточення.

Висновки. Теза про залежність концентрації ринків і інновацій походить від теорій інноваційного розвитку Й. Шумпетера, який стверджував, що існує позитивний зв'язок між інноваціями та монопольною владою, і що великі фірми перевершують менші з точки зору інноваційності. Ф. Шерер був першим економістом, хто розглянув цей аргумент, назвавши його співвідношен-

ням «перевернутої U» між інтенсивністю НДДКР і концентрацією, а отже, звернув увагу на складну взаємодію між цими факторами.

М. Камієн і Н. Шварц показали, що до певної межі промислова концентрація позитивно корелює з інноваційною діяльністю і отримує негативну кореляцію, коли галузь стає надто концентрованою. П. Дасгупта і Дж. Стігліц увели в аналіз параметр вхідних бар'єрів і показали, що при досягненні короткострокової ринкової рівноваги витрати на дослідження та розробки кожної фірми обернено пропорційні числу фірм, що діють на ринку.

Усі автори засвідчили відсутність однозначного тлумачення зв'язку між інноваціями та монопольною владою як позитивного і прийшли до висновку про те, що вплив ринкової влади на інновації не є статичним за своєю природою, а динамічним для різних рівнів конкурентоспроможності й концентрації. Також має місце ступінь новизни інновацій: поліпшуючі інновації дозволяють утримати ринкову владу у той час як радикальні призводять до її втрати фірмами, які не змогли першими використати перевагу «першого ходу».

Література

1. Пилипенко Г.М., Федорова Н.Є., Казиміренко О.В. Соціально-економічний розвиток суспільства через призму синергетичної парадигми *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2017. № 2(58). С. 9-17. https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/2/EV20172_009-17.pdf

2. Ігнатюк А. Галузеві ринки і інновації. *Теоретичні та прикладні питання економіки.* 2009. Вип. 20. С. 90-100.

3. Герасименко А. Еволюція ринкової влади: теоретико-економічний огляд. *Економічна теорія*. 2012. №4. С. 38-48.

4. Філюк Г. Наукові підходи до типологізації ринкових структур. *Наукові праці НДФІ*. 2009. №4(49). С. 91-102.

5. Лагутін В., Ясько Ю. Вплив конкуренції на інноваційний розвиток та конкурентоспроможність економіки. *Економіка*. 2013. № 10(151). С. 22-26.

6. Ковчуга Л.І. Про взаємообумовленість конкуренції, інновацій та конкурентоспроможності підприємств. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. №2(52). С. 124-133.

7. Пилипенко Г.М., Герасименко Т.В., Гузенко І.Ю. Інноваційні моделі діяльності підприємств у глобальних ланцюгах створення вартості. *Економічний вісник Дніпровської політехніки.* 2024. №1. С. 65-74. https://doi.org/10.33271/ebdut/85.065.

8. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Київ: Києво-Могилянська академія, 2011. 244 с.

9. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія. К.: Основи, 1995. 528 с.

10. Arrow K. Economic Welfare and the Allocation of Resources for Invention. *Universities-National Bureau Committee for Economic Research. Committee on Economic Growth of the Social Science Research Council*. 1962. С. 609-626.

11. Scherer F.M. Market structure and the employment of scientists and engineers. *American Economic Review*. 1967. Vol. 57. №3. Pp. 524-531.

12. Boer L. Market Structure and Innovation: Determinants and Conditionality in a Schumpeterian Framework: An empirical study of recent U.S. industry-level innovation data 2015. *ERASMUS University Rotterdam*, 44 p.

13. Kamien M., Schwartz N. Market Structure and Innovation: A Survey of the Last Twenty Years. *De Economist*. 1998. № 146. С. 391-417. DOI: 10.1023/A:1003476430816.

14. Dasgupta, P., Stiglitz, J. (1980) Industrial Structure and the Nature of Innovative Activity. The Economic Journal, 1980. С. 266-293. http://dx.doi.org/10.2307/2231788.

15. Пилипенко Г.М., Ржавін О.Є. Поняття проривних інновацій у науковому дискурсі економічної науки. *Бізнес-Інформ*, 2025. №3. С. 13-22. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-3-13-22

References

1. Pylypenko, H.M., Fedorova, N.Ye., & Kazymirennko, O.V. (2017). Sotsialno-ekonomichnyi rozvytok suspilstva cherez pryzmu synerhetychnoi paradyhmy Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu, 2(58), 9-17. Retrieved from https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/2/EV20172_009-17.pdf

2. Ihnatiuk, A. (2009). Haluzevi rynky i innovatsii. Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky, Issue 20, 90-100.

3. Herasymenko, A. (2012). Evoliutsiia rynkovoi vlady: teoretyko-ekonomichnyi ohliad. Ekonomichna teoriia, (4), 38-48.

4. Filiuk, H. (2009). Naukovi pidkhody do typolohizatsii rynkovykh struktur. Naukovi pratsi NDFI, 4(49), 91-102.

5. Lahutin, V., & Yasko, Yu. (2013). Vplyv konkurentsii na innovatsiinyi rozvytok ta konkurentospromozhnist ekonomiky. Ekonomika, 10(151), 22-26.

6. Kovchuha, L.I. (2018). Pro vzaiemoobumovlenist konkurentsii, innovatsii ta konkurentospromozhnosti pidpryiemstv. Ekonomichnyi visnyk Donbasu, 2(52), 124-133.

7. Pylypenko, H.M., Herasymenko, T.V., & Huzenko, I.Yu. (2024). Innovatsiini modeli diialnosti pidpryiemstv u hlobalnykh lantsiuhakh stvorennia vartosti. Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoi politekhniky, (1), 65-74. https://doi.org/10.33271/ebdut/85.065.

8. Shumpeter, Y. (2011). Teoriia ekonomichnoho rozvytku. Kyiv: Kyievo-Mohylianska akademiia.

9. Shumpeter, Y. (1995). Kapitalizm, sotsializm i demokratiia. Kyiv: Osnovy.

10. Arrow, K. (1962). Economic Welfare and the Allocation of Resources for Invention. Universities-National Bureau Committee for Economic Research. Committee on Economic Growth of the Social Science Research Council, 609-626.

11. Scherer, F.M. (1967). Market structure and the employment of scientists and engineers. American Economic Review, Issue 57, (3), 524-531.

12. Boer, L. (2015). Market Structure and Innovation: Determinants and Conditionality in a Schumpeterian Framework: An empirical study of recent U.S. industry-level innovation data 2015. ERASMUS University Rotter-dam.

13. Kamien, M., & Schwartz, N. (1998). Market Structure and Innovation: A Survey of the Last Twenty Years. De Economist, (146), 391-417. DOI: 10.1023/A:1003476430816.

14. Dasgupta, P., & Stiglitz, J. (1980). Industrial Structure and the Nature of Innovative Activity. The Economic Journal, 266-293. http://dx.doi.org/10.2307/2231788.

15. Pylypenko, H.M., & Rzhavin, O.Ye. (2025). Poniattia proryvnykh innovatsii u naukovomu dyskursi ekonomich-noi nauky. Biznes-Inform, (3), 13-22. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-3-13-22

MARKET STRUCTURE AND MOTIVATION OF COMPANIES TOWARDS INNOVATIVE ACTIVITY

O. Ye. Rzhavin, Post-graduate Student, Dnipro University of Technology

Metods. The research presented in the article is aimed at forming a conceptual basis for establishing the relationship between market structure and innovative activity of enterprises. Its information base was the works of prominent representatives of the theory of industry markets, as well as the new industrial organization. By applying the historical and logical method, the genesis of ideas about the interaction of monopoly and competition in the innovation process was considered. Functional analysis allowed us to determine the relationship between the profitability and intensity of innovative activity of firms.

Results. The article presents the evolution of economists' views on the relationship between the type of market structures and the interest of companies operating within them to carry out innovative activity. It is established that the vast majority of works in this area reproduce the authors' desire to empirically confirm J. Schumpeter's hypothesis that not perfect competition, but firms with a certain degree of market power are the leaders of scientific and technological progress. The results obtained are compared and a conclusion is drawn about the ambiguity, and sometimes even contradiction, of the argument in favor of the fact that only structures of imperfect competition are more prone to innovative activity.

Novelty. The idea is formed that existing studies of market structure and innovation have revealed a complex relationship between these phenomena and have demonstrated the lack of unanimity in the empirical evidence of this dependence. Theoretical explorations in the field of studies of market concentration and innovative activity of firms have revealed the lack of staticity in the influence of market power on innovation. It is demonstrated that such influence has a dynamic nature and is different for different levels of competition and market concentration.

Practical value. The results of the study can serve as a theoretical basis for making more informed management decisions in the field of investment and innovation activities of firms, as well as antitrust authorities that regulate the levels of concentration of national industry markets.

Keywords: market structure, market power, market concentration, innovation activity, innovative competition.

Стаття надійшла до редакції 23.11.25 р.
Прийнята до публікації 10.12.25 р.
Дата публікації 26.12.25 р.